

JULKISTEN HANKINTOJEN UUDISTUS

TIETOSIVU 8: UUSIEN SÄÄNTÖJEN YHTEISKUNNALLISET ULOTTUVUUDET

Julkisia hankintoja koskevien uusien sääntöjen yhtenä tavoitteena on edistää ympäristönsuojelua, sosiaalista osallisuutta ja innovointia. Sosiaalisen osallisuuden lisäksi yhteiskunnallisena tavoitteena on myös huolehtia erilaisten laillisten oikeuksien toteutumisesta.

- Uusiin direktiiveihin sisältyy **nk. horisontaalinen sosiaalilauseke**
  - Sosiaalilausekkeessa muistutetaan EU:n tason, kansallisen ja kansainvälisen tason ympäristö-, sosiaali- ja työlainsäädännön sekä työehtosopimusten asettamista velvoitteista. On tärkeää, että jäsenmaat ja niiden viranomaiset valvovat, että näitä velvoitteita noudatetaan julkisten hankintojen yhteydessä.
  - Yritys, joka ei noudata velvoitteita, voidaan sulkea julkisten hankintojen ulkopuolelle.
  - Viranomaisten on suljettava julkisten hankintojen ulkopuolelle kaikki epätavallisen alhaiset tarjoukset, jos osoittautuu, että edullinen hinta johtuu jonkin edellä mainitun velvoitteen noudattamatta jättämisestä. Horisontaalinen sosiaalilauseke on uusi keino torjua sosiaalista polkumyyntiä.
- Julkisten hankintojen yhteydessä voidaan käyttää **sosiaalisia perusteita**.
  - Hankintaviranomaiset voivat ottaa huomioon tavaroiden, palveluiden ja toimeksiantojen tuotantoprosessin. Ne voivat päättää myöntää sopimuksen esimerkiksi yritykselle, joka työllistää hankintasopimuksen toteutuksen yhteydessä suurimman määrän esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiä tai muita yhteiskunnallisesti heikossa asemassa olevia työntekijöitä. Huomioon voidaan ottaa myös näiden työntekijöiden työolot, jotka voivat olla lainsäädännön edellyttämää vähimmäistasoa paremmat.
  - Sosiaaliset perusteet voidaan kuitenkin ottaa huomioon vain sen henkilöstön osalta, joka osallistuu kyseisen hankintasopimuksen tuotteiden tai palveluiden valmistamiseen, tuottamiseen tai toimittamiseen. Yritykseltä ei siis voida edellyttää yleistä yhteiskuntavastuuta tai ympäristönsuojelua koskevaa toimintapolitiikkaa, joka ei liity erityisesti hankintasopimuksen kohteena oleviin tuotteisiin tai palveluihin.
- **Sosiaalista osallisuutta** edistetään. On mahdollista **varata tiettyjä hankintasopimuksia**.
  - Hankintasopimus voidaan varata suojatyöpaikkaohjelmille tai sosiaalisille yrityksille, jotka toiminnallaan edistävät heikompiosaisien integroitumista yhteiskuntaan. Varattuja sopimuksia voidaan myöntää yrityksille, joiden työntekijöistä vähintään 30 % on heikompiosaisia.
  - Tiettyjen sosiaalipalvelujen suhteen voidaan kestoaltaan korkeintaan 3 vuodeksi rajattu sopimus varata myös voittoa tavoittelemattomille yrityksille, joiden alana ovat julkisen palvelun tehtävät ja jotka rakenteeltaan perustuvat työntekijöiden osallistumiseen.

- **Sosiaali-, kulttuuri- ja terveystalveluihin** sekä joihinkin muihin direktiiveissä lueteltuihin palveluihin (esim. oikeudelliset palvelut ja ravitsemuspalvelut) sovelletaan **uutta yksinkertaistettua menettelyä** (ks. tietosivu 6).
  - Kyseessä ovat sopimukset, jotka ovat arvoltaan yli 750 000 euroa (muiden palveluiden kohdalla raja-arvo on 200 000 euroa). Oletuksena on, että arvoltaan vähäisemmät sopimukset, joissa ei ole mukana EU:n rakennerahastojen tukea, kiinnostavat vain kunkin jäsenmaan omia yrityksiä.
  - Hankintaviranomaiset voivat tehdä sopimuksen sellaisten tarjousten perusteella, jotka täyttävät kaikki laatukriteerit (esim. palvelujen yleinen saatavuus, jatkuvuus ja kestävyys), joita ne pitävät keskeisinä kyseisen palvelun kannalta.
  - Kaikkia yrityksiä on kohdeltava samalla tavoin ja hankintailmoituksista ja tehdyistä sopimuksista on tiedotettava riittävästi (yksinkertaistetussa muodossa). Muilta osin noudatetaan vastaaviin menettelyihin sovellettavia kansallisia sääntöjä.
- EU:n uusissa säännöissä ei puututa **julkisten palveluiden organisointiin kansallisella tasolla**.
  - Kukin jäsenmaa päättää itse, miten se järjestää julkiset palvelut. Viranomaisen huolehtii vastuullaan olevien yleishyödyllisten tehtävien suorittamisesta joko omien tai ulkopuolisten resurssien avulla.
  - Julkisia hankintoja ja käyttöoikeuksia koskevia sääntöjä sovelletaan vain tapauksiin, joissa viranomaisen päättää ulkoistaa palvelut.
  - Julkisten tahojen, kuten kuntien, yhteistyötä ei ole aiemmin mainittu EU:n hankintasäännöissä. Uusissa säännöissä on tällaista yhteistyötä koskevia erityismääräyksiä ja tarkennuksia (ks. tietosivu 5).
- Taloudelliset toimijat, jotka eivät noudata tiettyjä sääntöjä tai velvoitteita, **suljetaan julkisten hankintojen ulkopuolelle**. Poissulkemisen edellytykset ovat seuraavat:
  - verojen tai sosiaaliturvamaksujen maksamatta jättäminen. Toimija voidaan sulkea pois, vaikka se ei olisi saanut virallista tuomiota, jos viranomaisella on todiste maksujen maksamatta jättämisestä.
  - horisontaalisen sosiaalilausekkeen (ks. aiempänä) noudattamatta jättäminen.
- **Alihankintaa** koskevat seuraavat säännöt:
  - Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on myös alihankinnan yhteydessä taattava EU:n lainsäädännöstä, kansallisesta lainsäädännöstä, työehtosopimuksista tai kansainvälisestä lainsäädännöstä johtuvien ympäristöä koskevien, sosiaalisten ja työoikeuteen liittyvien velvoitteiden noudattaminen (ks. horisontaalinen sosiaalilauseke).
  - Tarjouspyyntövaiheessa yrityksen on mahdollisesti täsmennettävä, mitä osaa sopimuksesta se ei aio itse toteuttaa vaan ulkoistaa. Joissakin tapauksissa yrityksen,

jonka kanssa sopimus tehdään, on ilmoitettava hankintaviranomaiselle alihankkijoiden nimet ja yhteystiedot. Näitä velvoitteita voidaan soveltaa myös alihankkijoiden alihankkijoihin.

- Voidaan laatia vastuuketju.
- Julkinen hankintaviranomainen voi tarvittaessa maksaa alihankkijan toimittamat tuotteet tai palvelut suoraan.